

\ Raadsvoorstel

Zaak 313054

Onderwerp: Kadernota Armoedebeleid 2023

Openbaarheid: Openbaar

Portefeuillehouder: Wethouder Coenen

Datum Raad: 8 december 2022

\ Samenvatting

Dit raadsvoorstel omvat de nieuwe kadernota armoedebeleid 2023 van de huidige Kompasgemeenten (Beekdaelen, Voerendaal, Simpelveld). Het bestaande beleid wordt in de voorliggende nota grotendeels voortgezet, aangevuld met inzicht in de doelgroep en acties om het bereik van de minimaregelingen te vergroten. Daarnaast is in de kadernota 2023 beleid beschreven dat wel al in de praktijk wordt uitgevoerd, maar nog niet was vastgelegd in een nota. Dit laatste betreft de ondersteuning van ondernemers en een aantal activiteiten in het kader van vroegsignalering naar aanleiding van de per 1-1-2021 aangepaste Wgs.

Gelet op de actualiteit willen wij benadrukken dat de voorliggende kadernota het reguliere armoedebeleid betreft; in feite de basisdienstverlening aan onze burgers en ondernemers daar waar het armoede en schuldhulpverlening betreft.

De voorliggende kadernota voorziet niet in (tussentijdse) gemeentelijke (nood)maatregelen om de gevolgen van de huidige koopkracht- en energiecrisis te verzachten voor onze burgers en ondernemers.

\ Conceptbesluit

De raad stelt de Kadernota armoedebeleid gemeente Beekdaelen, Simpelveld en Voerendaal 2023 vast.

\ Grondslag

Gelet op,

- Participatiewet
- IOAW
- IOAZ
- Wet gemeentelijke schuldhulpverlening
- Bijstandsbesluit Zelfstandigen

\ Aanleiding

De laatste vastgestelde nota Gemeentelijk Armoedebeleid dateert uit 2015, destijds voor de gemeenten Nuth, Simpelveld en Voerendaal. Vanwege een aantal ontwikkelingen zoals, fusies van gemeenten, toetreding tot de Kompasgemeenten (Onderbanken en Schinnen per 1-1-2021), wijzigingen in de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) en de uitkomsten van de diverse armoedemonitors (peiljaar 2019), is het armoedebeleid tegen het licht gehouden en geactualiseerd.

\ Doel

We willen ervoor zorgen dat iedereen in onze gemeente de beschikking heeft over eerste levensbehoeften als voedsel, kleding, huisvesting en persoonlijke verzorging én dat iedereen in onze gemeente de mogelijkheid heeft om te kunnen blijven meedoen in de samenleving.

\ Argumenten en kanttekeningen

Door het inzetten van de volgende instrumenten willen wij ervoor zorgen dat iedereen in onze gemeente kan voorzien in de eerste levensbehoeften (voedsel, kleding, huisvesting en persoonlijke verzorging) en kan blijven meedoen in de samenleving. Het betreft:

1. Het bieden van voorzieningen, om daarmee een minimaal noodzakelijke koopkracht voor eenieder te borgen. Het gaat dan om het verstrekken van een minimuminkomen (de uitkering), aanvullend daarop het bieden van regelingen zoals bijzondere bijstand, individuele inkomenstoeslag, extra-geldregeling, collectieve ziektekostenverzekering en kwijtschelding gemeentelijke belastingen.
2. Het samenwerken met/subsidiëren van particuliere initiatieven die bijdragen aan een verdere invulling van het kunnen blijven meedoen in de samenleving en/of minimale koopkrachthandhaving. Zij kunnen – onder voorwaarden - rekenen op onze ondersteuning zodat onze inwoners gebruik kunnen maken van hun aanbod. Dat aanbod heeft dan betrekking op voeding, kleding, deelname aan sport en cultuur, schoolse en buitenschoolse activiteiten, meubels en huisraad. Wij zetten daarbij met name in op de bestrijding van armoede onder kinderen.
3. Zowel preventief alsook curatief bieden wij ondersteuning bij financiële vragen en problemen, zowel aan particulieren alsook aan ondernemers. Iedere inwoner van de Kompasgemeenten heeft toegang tot schuldhulpverlening, ongeacht de hoogte van het inkomen, ongeacht de vraag of er wel of geen sprake is van schuld c.q. betalingsachterstand, ongeacht particulier of ondernemer.
4. Daar waar nodig leveren wij maatwerk, altijd met het oog voor de menselijke maat. Geen enkele inwoner is gelijk, geen enkele situatie is hetzelfde. Altijd is er sprake van maatwerk. Wij verwachten van alle uitvoerende partners dat zij altijd een balans vinden tussen wet- en regelgeving en de handhaving daarvan enerzijds, en de persoonlijke omstandigheden, behoeften en belangen van de inwoner anderzijds.

Wij verwachten van alle betrokken medewerkers van de uitvoerende partners dat zij oog hebben voor de mens achter de uitkering/hulpvraag en voor problematieken die er (kunnen) spelen. Dat zij zich bewust zijn van de afhankelijkheidsrelatie die er is.

Vanaf 2023 en verder voeren wij de volgende specifieke actiepunten uit, gericht op het vergroten van het bereik van de regelingen en het verkrijgen van meer inzicht en sturingsmogelijkheden.

1. Wij gaan het bereik van onze voorzieningen frequent meten.

Onze uitvoerder ISD Kompas geeft in managementrapportages, uitvoeringsplan en jaarverslagen aan wat per voorziening het bereik was in enige periode, in vergelijking tot het landelijk gemiddelde. Daarbij wordt tevens inzicht gegeven in het bereik van de diverse doelgroepen. Een zogenaamd 'dashboard' per deelnemende gemeente kan daarvoor een geschikt instrument zijn.

Daarnaast laten wij in 2023 een nieuwe armoedemonitor uitvoeren die als nulmeting dient. Deze monitor wordt elke 2 jaar herhaald.

2. Wij gaan het bereik van onze voorzieningen vergroten.

Met ieder instrument zoals genoemd in deze nota willen wij hoger scoren dan het landelijk gemiddelde bereik. Ons streven is het bereik van onze voorzieningen jaarlijks met 10% te vergroten.

3. Wij besteden extra aandacht aan armoede onder kinderen in minimahuishoudens.

Landelijk gezien leeft 7,3% van alle kinderen in Nederland in een minimahuishouden. In de Kompas gemeenten is dit percentage gemiddeld 8% en dus boven het landelijk gemiddelde. We gaan de komende jaren gerichte acties opzetten om de armoede onder kinderen in minimahuishoudens te bestrijden. Voorbeeld van een gerichte actie is de bekendheid van de kindregelingen onder deze doelgroep te vergroten zodat hier meer gebruik van gemaakt gaat worden. Ons streven is dat in elke kern van de Kompasgemeenten de armoede onder kinderen lager is dan het landelijk gemiddelde.

4. Wij werken hiervoor een communicatieplan uit.

Wijken worden bezocht en geïnformeerd over de mogelijkheden, bijvoorbeeld door voorlichtingsavonden te organiseren door verschillende partners tezamen (gemeente, ISD Kompas, Leergeld, JeugdFondsSport, JeugdFondsCultuur, e.d.).

Specifieke doelgroepen worden gericht benaderd en geïnformeerd, bijvoorbeeld in samenwerking met scholen en verenigingen (kindregelingen), KBO's (senioren/AOW-ers), IMK/Zelfstandigenloket (ondernemers met laag inkomen), UWV en WSP/WOZL (werkende minima).

5. Wij stimuleren meer samenwerking tussen de verschillende aanbieders.

In hoofdstuk 5 van de kadernota hebben we aangegeven hoeveel loketten er zijn, c.q. men moet langsgaan, als men gebruik zou willen maken van alle mogelijkheden. Mede gezien de digitale dienstverlening die nagenoeg alle partners bieden zien wij mogelijkheden om daarin verbetering aan te brengen. Als de aanbieder weet welke regelingen elders (door andere aanbieders) worden aangeboden én de inwoner ter plekke helpt met het online indienen van een aanvraag, kan dat voor de inwoner ontzettend verlichtend werken. Dit houdt niet in dat de organisatie die betrokkene helpt bij het online indienen van een aanvraag bij een andere organisatie, ook de aanvraag behandelt. Dat ligt uiteraard bij die bevoegde organisatie.

6. Wij gaan de klanttevredenheid meten.

Met een cliëntervaringsonderzoek gaan we frequent onderzoeken hoe de inwoner in de diverse doelgroepen het aanbod ervaart (sluit het aan op de behoefte, is er vraag naar voorzieningen/ondersteuning die wij nu niet bieden, etc.?), hoe hij/zij de weg heeft weet te vinden naar het juiste loket, en de ervaringen met de aanvraagprocedure. Ook dit onderzoek wordt elke 2 jaar herhaald.

7. Wij sluiten aan op de landelijke aanpak geldzorgen, armoede en schulden.

De Minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen heeft op 12 juli 2022 de meerjarige aanpak geldzorgen, armoede en schulden gepresenteerd. Het kabinet, de VNG en Divosa (directeuren sociale diensten) willen in Q4 2022 hierover nadere afspraken maken in het gezamenlijk streven naar het borgen van bestaanszekerheid. In het kader van deze landelijke aanpak komt ook een ondersteuningsprogramma voor gemeenten beschikbaar waarop wij zullen aansluiten.

Verder willen wij:

1.1 Bijdragen aan bestaanszekerheid.

Met het in de nota beschreven beleid en de daarin opgenomen specifieke actiepunten verwachten wij bij te kunnen dragen aan de bestaanszekerheid voor al onze inwoners en hen in staat te stellen maatschappelijk te kunnen participeren.

Het bieden van bestaanszekerheid aan onze inwoners kunnen wij niet alleen. Het Rijk heeft hier ook een grote rol in. Hierbij kunt u niet alleen denken aan een herziening van de Participatiewet of het verhogen van het sociaal minimum, maar ook aan vraagstukken zoals betaalbaar wonen en toegankelijke en betaalbare zorg.

1.2. Maatwerk en menselijke maat.

Daar waar nodig leveren wij maatwerk, altijd met het oog voor de menselijke maat. Geen enkele inwoner is gelijk, geen enkele situatie is hetzelfde. Altijd is er sprake van maatwerk. Wij verwachten van alle uitvoerende partners dat zij altijd een balans vinden tussen wet- en regelgeving en de handhaving daarvan enerzijds, en de persoonlijke omstandigheden, behoeften en belangen van de inwoner anderzijds.

1.2. Vergroten bereik minimaregelingen.

Met name het vergroten van het bereik (het tegengaan van het niet-gebruik) van de minimaregelingen is een belangrijk actiepunt in de nota. Met ieder instrument zoals genoemd in deze nota willen wij hoger scoren dan het landelijk gemiddelde bereik. Verder is ons streven het bereik van onze voorzieningen jaarlijks met 10% te vergroten.

1.3. Extra aandacht voor kinderen die opgroeien in minimahuishoudens.

Landelijk gezien leeft 7,3% van alle kinderen in een minimahuishouden. In de Kompasgemeenten is dat in peiljaar 2019 gemiddeld 8%. Wel zien we daarbij aanzienlijke verschillen binnen de Kompasgemeenten. In de gemeente Simpelveld en Voerendaal is dat met respectievelijk 8,3% en 8,2%. In de voormalige gemeente Onderbanken leeft 12% van de kinderen in een minimahuishouden. In de voormalige gemeente Nuth (5,9%) en in de voormalige gemeente Schinnen (5,8%) is het percentage kinderen dat in een minimahuishouden opgroeit het laagst. In de Kompasgemeenten groeien in peiljaar 2019 723 kinderen op in een minimahuishouden.

Ons streven is dat in de gemeente Voerendaal de armoede onder kinderen lager is dan het landelijk gemiddelde.

1.4 Monitoring en (bij)sturing beleid.

De nota voorziet in het genereren van data om ons armoedebeleid te kunnen monitoren en bijsturen (periodiek uitvoeren armoedemonitor en cliëntervaringsonderzoek; dashboard ISD Kompas).

1.5. Aansluiten bij Volwassenenfonds Limburg.

Om ook Volwassenen te laten meedoen willen wij graag aansluiten bij het Volwassenenfonds Limburg. Ook de gemeente Simpelveld en Beekdaelen zijn voornemens aan te sluiten bij het Volwassenenfonds Limburg, vandaar dat dit als nieuwe voorziening is opgenomen in de voorliggende nota armoedebeleid. Voor Voerendaal bedragen de geraamde kosten € 30.000 per jaar. Er zal op basis van het eerste jaar een betere inschatting gemaakt kunnen worden van de kosten. We weten niet hoeveel mensen er gebruik van gaan maken.

1.6. Aansluiten op de landelijke aanpak geldzorgen, armoede en schulden.

In het kader van deze landelijke aanpak komt een ondersteuningsprogramma voor gemeenten beschikbaar waarop wij zullen aansluiten. Zie bijgaande factsheet.

Kanttekeningen en risico's:

Wat zijn de kanttekeningen en risico's?

1. Rol Kompas

De uitvoering van onder andere ons armoedebelief hebben wij –net als Voerendaal en Sijmpelveld- op basis van de gemeenschappelijke regeling opgedragen aan ISD Kompas. De gemeenten zijn kaderstellend c.q. beleidsbepalend; ISD Kompas is uitvoerend.

Concreet betekent dit dat de gemeenteraden met de vaststelling van deze nota bepalen wat de visie/het beleid is en dat vervolgens ISD Kompas bepaalt hoe dat wordt uitgevoerd. Hoe Kompas dat doet/gaat doen, verantwoordt zij jaarlijks in haar Uitvoeringsplan dat in de reguliere P&C-cyclus als onderbouwing van de begroting aan de raden ter zienswijze wordt aangeboden.

Het feit dat Kompas de uitvoerende organisatie is, houdt ook in dat zij

- binnen de kaders zoals gesteld in deze nota – bepaalt met welke partners zij samenwerkt, bijv. Algemeen Maatschappelijk Werk, particuliere initiatieven, professionele organisaties die ondernemers ondersteunen, Kredietbank Limburg, enzovoorts. Dat betekent dat Kompas met hen samenwerkingsafspraken maakt en gesprekspartner is voor o.a. voortgangsgesprekken, jaarverslagen en begrotingen, verstrekkingen, managementinformatie, enzovoorts.

2. Armoedemonitoren 2019 en cliëntervaringsonderzoeken 2019.

Mede op basis van de 'rode draad' in deze stukken stellen wij met name voor om te investeren in het vergroten van het bereik van de minimaregelingen. Wij hebben deze stukken bijgevoegd zodat u zich een beeld kunt vormen. De cijfers hebben betrekking op 2019 (Beekdaelen had toen nog 3 sociale diensten).

3. Geen inkomenspolitiek

Het is gemeenten verboden om inkomenspolitiek te voeren, dat is voorbehouden aan de rijksoverheid. Actuele voorbeelden daarvan zijn de hoogte van het minimumloon, de verminderde draagkracht van mensen met AOW, de koppeling van AOW aan het minimumloon en koopkrachthandhaving. Uiteraard kunnen gemeenten wel altijd signalen en bevindingen adresseren aan het betreffende ministerie.

Afstemming:

De kadernota armoedebelief 2023 is voorbereid door de beleidsambtenaren van de drie gemeenten. Hierbij is nauw samengewerkt met een klankbordgroep, waarmee gedurende het proces driemaal is afgestemd. Deze klankbordgroep bestond uit vertegenwoordigers van de adviesraden sociaal domein van Beekdaelen en Sijmpelveld, ons Maatschappelijke Platform Voerendaal (MPV) en vertegenwoordigers van ISD Kompas. Het advies van het MPV is toegevoegd aan dit voorstel.

\ Relaties met programmabegroting en/of visiedocument

Deze kadernota heeft een relatie met bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen, bijzondere bijstand en schuldhelpverlening (particulieren en ondernemers) uit de programmabegroting. De uitvoering is belegd in een Gemeenschappelijke Regeling met Kompas.

\ Financiële, juridische en organisatorische consequenties

In de begroting 2023 ISD Kompas zijn de volgende ramingen (in €) opgenomen voor Voerendaal opgenomen:

Bijzondere Bijstand € 42.500

Armoedebeleid €110.000

Schuldhelpverlening €71.500

In totaal dus € 224.000

Deelname aan het Volwassenenfonds Limburg is een nieuwe voorziening waarin de begroting 2023 van ISD Kompas niet voorziet. Deelname aan het Volwassenenfonds Limburg leidt tot hogere kosten. Voor Voerendaal zijn deze geraamd op € 30.000 voor het eerste jaar (deze zijn afhankelijk van het aantal mensen dat er gebruik van gaat maken).

Onze ambitie om het bereik van de regelingen te vergroten werkt kostenverhogend. Het moge duidelijk zijn dat de uitgaven stijgen naarmate meer gebruikt wordt gemaakt van onze regelingen. Daarnaast zal het communicatiebudget van ISD Kompas verhoogd moeten worden.

Als gevolg van de hoge inflatie hebben momenteel steeds meer mensen moeite met rondkomen. Wij verwachten dat ook dit leidt tot een toenemend beroep op onze minima-regelingen en dus tot hogere uitgaven.

Gelet op vorenstaande is het lastig om op dit moment een realistische inschatting te maken van de te verwachten hogere uitgaven voor ons armoedebeleid 2023 en verder.

Wij stellen uw raad voor zoals gebruikelijk de P&C-stukken van ISD Kompas te verwerken in onze eigen begroting (swijzigingen). Concreet betekent dit dat de bijgestelde begroting 2023 ISD Kompas, die wij in het voorjaar 2023 zullen ontvangen, in mei/juni aan uw raad wordt voorgelegd. ISD Kompas kan dan in de bijgestelde begroting 2023 -op basis van de realisatie 2022 en onze ambities in voorliggende kadernota 2023- een realistische inschatting maken van de uitgaven armoedebeleid 2023 en verder.

\ Bekendmaking, uitvoering en communicatie

P&C-cyclus (uitvoeringsprogramma, managementrapportages, begrotingen en jaarverslagen) legt Kompas daarover verantwoording af.

De resultaten uit de armoedemonitors en cliëntervaringsonderzoeken zullen met uw raad worden gedeeld.

Na vaststelling van de kadernota door de raden, zal deze worden toegezonden aan het DB en AB van ISD Kompas, met daarbij de opdracht uitvoering te geven aan het in de nota beschreven beleid en de daarin opgenomen specifieke actiepunten.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN VOERENDAAL

namens dezen,
de secretaris,

C.J.H.M. Janssen

Dit document is elektronisch aangemaakt en elektronisch ondertekend.